

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน

ประวัติศาสตร์ไทย

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

ผู้เรียบเรียง

นางสาวสุชาดา วราห์พันธ์

ผู้ตรวจ

นางเขาวลี จงประเสริฐ

นางสาวยุวรัตน์ พันธุ์ยุรา

นางยุราพร สมบุญสุข

บรรณาธิการ

นางศศิพร สมบูรณ์ทรัพย์

จัดพิมพ์โดย บริษัท สำนักพิมพ์เอมพันธ์ จำกัด

ฝ่ายการตลาด, ฝ่ายผลิตและจัดส่ง, ฝ่ายการเงินและบัญชี :
๖๗/๑๐๙ หมู่ ๑ ซ.พระแม่การุณย์ ต.บ้านใหม่ อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี ๑๑๑๒๐
โทร. ๐ ๒๕๕๔ ๕๕๕๕, ๐ ๒๕๕๔ ๕๕๕๕, ๐ ๒๕๕๔ ๕๕๕๕, ๐ ๒๕๕๔ ๕๕๕๕ โทรสาร ๐ ๒๕๕๔ ๕๕๕๕, ๐ ๒๕๕๔ ๕๕๕๕

ฝ่ายวิชาการ :
๘๗/๑๒๒ ถ.เทศบาลสมเกราช แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐
โทร. ๐ ๒๕๕๔ ๕๕๕๕-๒๐, ๐ ๒๕๕๔ ๕๕๕๕-๕ โทรสาร ๐ ๒๕๕๔ ๕๕๕๕

ปีที่พิมพ์ ๒๕๖๗
พิมพ์ครั้งที่ ๑
จำนวน ๓,๐๐๐ เล่ม
ISBN 978-616-07-2585-4
ราคา ๖๒ บาท
สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ
ลิขสิทธิ์เป็นของบริษัท สำนักพิมพ์เอมพันธ์ จำกัด

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน **ประวัติศาสตร์ไทย ๔** ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ เล่มนี้ได้เรียบเรียงขึ้น โดยยึดมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระที่ ๔ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

เนื้อหาในหนังสือเล่มนี้แบ่งออกเป็น ๔ หน่วยการเรียนรู้ ประกอบด้วย

๑. ช่วงเวลาและยุคสมัยประวัติศาสตร์
๒. หลักฐานทางประวัติศาสตร์และการศึกษาความเป็นมาของท้องถิ่น
๓. พัฒนาการของมนุษย์ในดินแดนไทย
๔. อาณาจักรสุโขทัย

หนังสือเล่มนี้มีการปรับปรุงเนื้อหาและสอดแทรกความรู้ใหม่ ๆ ให้ทันสมัยเป็นปัจจุบัน ส่งเสริมผู้เรียนด้วยการปฏิบัติจริงผ่าน**กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)** และ**คำถามพัฒนาทักษะการคิด** ซึ่งเป็นคำถามที่ใช้ทบทวนความรู้ ความเข้าใจของนักเรียนเกี่ยวกับเนื้อหาในหน่วยการเรียนรู้

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเล่มนี้จะมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาแบบองค์รวม ทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ อีกทั้งอำนวยความสะดวกต่อครูผู้สอนที่จะนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพและบรรลุเป้าหมายตามหลักสูตร

ฝ่ายวิชาการ บริษัท สำนักพิมพ์เอมพันธ์ จำกัด

แนะนำหนังสือเรียน

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน ประวัติศาสตร์ไทย ๔ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ เล่มนี้ มีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัด

เป็นสิ่งที่หลักสูตรกำหนดเป้าหมายของการเรียนรู้ในแต่ละหน่วย

สาระการเรียนรู้

เป็นประเด็นศึกษาที่แยกแยะตามเนื้อหาในหน่วยการเรียนรู้

ภาพและคำถามนำบทเรียน

เพื่อให้นักเรียนคิด วิเคราะห์ก่อนศึกษาเนื้อหา

เรื่องน่านุ

เพื่อเพิ่มเติมเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง

บทนำเรื่อง

แสดงสาระและแนวคิดของเนื้อหาในหน่วยการเรียนรู้

แผนผังและเส้นเวลา

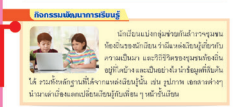
เพื่อสรุปสาระสำคัญ

กิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้

ฝึกฝนทักษะการคิดวิเคราะห์ การแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และนำเสนอผลการสืบค้นในเนื้อหาแต่ละเรื่อง

ภาพและคำอธิบาย

เพื่อสร้างความเข้าใจในเนื้อหาเพิ่มขึ้น

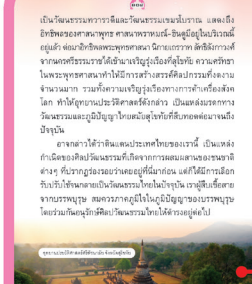
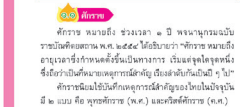
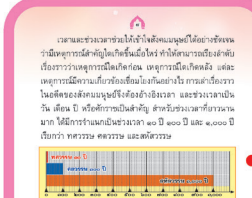

สรุปหน่วยการเรียนรู้

เพื่อช่วยให้นักเรียนเข้าใจชัดเจนถูกต้อง

กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และคำถามพัฒนาทักษะการคิด

เพื่อตรวจสอบความรู้ความเข้าใจของนักเรียน

สารบัญ

หน่วยที่ ๑ ช่วงเวลาและยุคสมัยประวัติศาสตร์		๑
๑	การนับช่วงเวลาเป็นศักราช ทศวรรษ ศตวรรษ และสหัสวรรษ	๓
๒	ตัวอย่างการใช้ทศวรรษ ศตวรรษ และสหัสวรรษ	๘
๓	เกณฑ์การแบ่งยุคสมัยในการศึกษาประวัติศาสตร์	๑๓
๔	สมัยก่อนประวัติศาสตร์ในดินแดนไทย	๑๕
๕	สมัยประวัติศาสตร์ในดินแดนไทย	๑๘
สรุปสาระสำคัญ		๒๑
กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)		๒๒
คำถามพัฒนาทักษะการคิด		๒๓

หน่วยที่ ๒ หลักฐานทางประวัติศาสตร์และการศึกษาความเป็นมาของท้องถิ่น		๒๔
๑	ความหมายและประเภทของหลักฐานทางประวัติศาสตร์	๒๖
๒	ตัวอย่างหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ใช้ในการศึกษาความเป็นมาของท้องถิ่น	๓๖
๓	เกณฑ์การจำแนกหลักฐานชั้นต้นและหลักฐานชั้นรองในท้องถิ่น	๔๕
สรุปสาระสำคัญ		๕๐
กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)		๕๑
คำถามพัฒนาทักษะการคิด		๕๑

หน่วยที่ ๓ พัฒนาการของมนุษย์ในดินแดนไทย		๕๒
๑	พัฒนาการของมนุษย์สมัยก่อนประวัติศาสตร์และหลักฐานที่พบในท้องถิ่น	๕๔
๒	พัฒนาการของมนุษย์สมัยประวัติศาสตร์และหลักฐานที่พบในท้องถิ่น	๖๑
๓	อาณาจักรโบราณในดินแดนไทย	๖๖
สรุปสาระสำคัญ		๗๔
กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)		๗๙
คำถามพัฒนาทักษะการคิด		๗๙
หน่วยที่ ๔ อาณาจักรสุโขทัย		๘๐
๑	การสถาปนาอาณาจักรสุโขทัย	๘๒
๒	พัฒนาการทางการเมืองการปกครองของอาณาจักรสุโขทัย	๘๙
๓	พัฒนาการทางเศรษฐกิจของอาณาจักรสุโขทัย	๙๔
๔	ประวัติและผลงานของบุคคลสำคัญสมัยสุโขทัย	๙๖
๕	ภูมิปัญญาไทยสมัยสุโขทัย	๙๙
สรุปสาระสำคัญ		๑๐๕
กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)		๑๐๖
คำถามพัฒนาทักษะการคิด		๑๐๗
บรรณานุกรม		๑๐๘

เจดีย์สามองค์
วัดพระศรีสรรเพชญ์
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ตัวชี้วัด

- ๑ นับช่วงเวลาเป็นทศวรรษ ศตวรรษ และสหัสวรรษ (ส ๔.๑ ป.๔/๑)
- ๒ อธิบายยุคสมัยในการศึกษาประวัติของมนุษยชาติโดยสังเขป (ส ๔.๑ ป.๔/๒)

สาระการเรียนรู้

- ๑ การนับช่วงเวลาเป็นศักราช ทศวรรษ ศตวรรษ และสหัสวรรษ
- ๒ ตัวอย่างการใช้ทศวรรษ ศตวรรษ และสหัสวรรษ
- ๓ เกณฑ์การแบ่งยุคสมัยในการศึกษาประวัติศาสตร์
- ๔ สมัยก่อนประวัติศาสตร์ในดินแดนไทย
- ๕ สมัยประวัติศาสตร์ในดินแดนไทย

ชวนคิด
พิชิต
คำตอบ

ทำไมเราจึงต้องใช้ช่วงเวลาและยุคสมัย
ในการศึกษาประวัติศาสตร์

ภาชนะดินเผาที่แหล่งโบราณคดีบ้านเชียง
จังหวัดอุดรธานี

เวลามีความสำคัญและสัมพันธ์ต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์มาโดยตลอด การศึกษาเรื่องราวของสังคมมนุษย์ในอดีตจึงต้องอาศัยเวลา เพื่อให้เข้าใจสังคม มนุษย์ว่ามีเหตุการณ์ใดเกิดขึ้นเมื่อใด และใช้ช่วงเวลาบอกเล่าเรื่องราวต่าง ๆ จึงได้กำหนดช่วงเวลาเป็นศักราช (ปี) ทศวรรษ (๑๐ ปี) ศตวรรษ (๑๐๐ ปี) สหัสวรรษ (๑,๐๐๐ ปี) และยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ออกเป็น ๒ ยุคสมัย คือ สมัยก่อนประวัติศาสตร์ และสมัยประวัติศาสตร์

การนับช่วงเวลาเป็นศักราช

ทศวรรษ ศตวรรษ และสหัสวรรษ

เวลาและช่วงเวลามีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของ มนุษยชาติมาโดยตลอด เราใช้เวลาในการนัดหมาย และการทำ กิจกรรมต่าง ๆ ในอดีตเราใช้การสังเกตปรากฏการณ์ตามธรรมชาติ เช่น การโคจรของดวงจันทร์ โลก และดวงอาทิตย์ เป็นเครื่องมือ บอกเวลาในช่วง ๑ วัน (กลางวัน กลางคืน เช้า สาย บ่าย เย็น ค่ำ) ในช่วงเวลา ๑ ปี (วัน เดือน ปี) และฤดูกาลต่าง ๆ ต่อมาจึง ได้สร้างเครื่องมือบอกเวลาขึ้น เช่น นาฬิกา สำหรับบอกช่วงเวลา

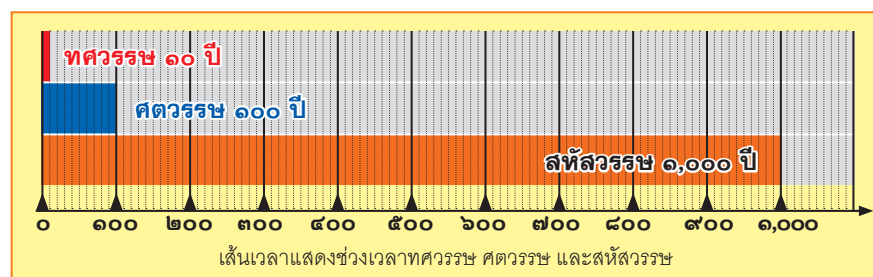

นาฬิกาและปฏิทินเป็นเครื่องมือบอกเวลา

ใน ๑ วัน และปฏิทิน สำหรับ บอกช่วงเวลาใน ๑ ปี มนุษย์ จึงสามารถใช้เวลาและช่วงเวลา จดบันทึก หรือบอกเล่าเรื่องราว สำคัญที่เกิดขึ้นในสังคมของ ตนเองได้ ซึ่งเกิดประโยชน์ ต่อการศึกษาหรือการสืบค้น เรื่องราวที่เกิดขึ้นแล้วในอดีต

เวลาและช่วงเวลาช่วยให้เข้าใจสังคมมนุษย์ได้อย่างชัดเจนว่ามีเหตุการณ์สำคัญใดเกิดขึ้นเมื่อไร ทำให้สามารถเรียงลำดับเรื่องราวว่าเหตุการณ์ใดเกิดก่อน เหตุการณ์ใดเกิดหลัง แต่ละเหตุการณ์มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกันอย่างไร การเล่าเรื่องราวในอดีตของสังคมมนุษย์จึงต้องอ้างอิงเวลาและช่วงเวลาเป็นวัน เดือน ปี หรือศักราชเป็นสำคัญ สำหรับช่วงเวลาที่ยาวนานมาก ได้มีการจำแนกเป็นช่วงเวลา ๑๐ ปี ๑๐๐ ปี และ ๑,๐๐๐ ปี เรียกว่า ทศวรรษ ศตวรรษ และสหัสวรรษ ตามลำดับ

๑.๑ ศักราช

ศักราช หมายถึง ช่วงเวลา ๑ ปี พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ ได้อธิบายว่า “ศักราช หมายถึง อายุเวลาซึ่งกำหนดตั้งขึ้นเป็นทางการ เริ่มแต่จุดใดจุดหนึ่ง ซึ่งถือว่าเป็นที่หมายเหตุการณ์สำคัญ เรียงลำดับกันเป็นปี ๆ ไป”

ศักราชนิยมใช้บันทึกเหตุการณ์สำคัญของไทยในปัจจุบัน มี ๒ แบบ คือ พุทธศักราช (พ.ศ.) และคริสต์ศักราช (ค.ศ.)

พุทธศักราช (พ.ศ.) เป็นศักราชที่นิยมใช้ในประเทศที่นับถือพระพุทธศาสนา เช่น ประเทศไทย ศรีลังกา เริ่มต้นนับพุทธศักราชที่ ๑ เมื่อพระพุทธเจ้าศาสดาของพระพุทธศาสนาเสด็จดับขันธปรินิพพาน

คริสต์ศักราช (ค.ศ.) เป็นศักราชที่นิยมใช้กันแพร่หลายและอย่างกว้างขวาง เริ่มต้นนับคริสต์ศักราชที่ ๑ เมื่อพระเยซูศาสดาของคริสต์ศาสนาประสูติ (การเกิด)

๑.๒ ทศวรรษ

ทศวรรษ (อ่านว่า ทด-สะ-วัด) มาจากคำว่า “ทศ” แปลว่า สิบ กับคำว่า “วรรษ” แปลว่า ปี ทศวรรษ จึงหมายถึงช่วงเวลา ๑๐ ปี

การนับช่วงเวลาทศวรรษ เริ่มต้นนับศักราชที่ลงท้ายด้วยเลข ๐ เป็นปีแรกของทศวรรษ และนับต่อไปจนถึงปีที่ลงท้ายด้วยเลข ๙ (๐-๙) รวมเป็นช่วงเวลา ๑๐ ปี เช่น

☀ ทศวรรษในคริสต์ศักราช (ค.ศ.)

ทศวรรษ ๑๙๘๐ คือ ช่วงเวลาระหว่าง ค.ศ. ๑๙๘๐-๑๙๘๙

ทศวรรษ ๒๐๐๐ คือ ช่วงเวลาระหว่าง ค.ศ. ๒๐๐๐-๒๐๐๙

☀ ทศวรรษในพุทธศักราช (พ.ศ.)

ทศวรรษ ๒๓๑๐ คือ ช่วงเวลาระหว่าง พ.ศ. ๒๓๑๐-๒๓๑๙

ทศวรรษ ๒๕๕๐ คือ ช่วงเวลาระหว่าง พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๙

☀ ทศวรรษในความหมาย ๑๐ ปี

๒ ทศวรรษที่ผ่านมา หมายถึง ช่วงเวลา ๒๐ ปีที่ผ่านมา

๑.๓ ศตวรรษ

ศตวรรษ (อ่านว่า สะ-ตะ-วัด) มาจากคำว่า “ศต” (สะ-ตะ) แปลว่า ร้อย กับคำว่า “วรรษ” แปลว่า ปี ศตวรรษ จึงหมายถึง ช่วงเวลา ๑๐๐ ปี

การนับช่วงเวลาศตวรรษ เริ่มต้นนับศักราชที่ลงท้ายด้วยเลข ๑ เป็นปีแรกของศตวรรษ และนับต่อไปจนถึงปีที่ลงท้ายด้วย ๐ (๑-๑๐๐) รวมเป็นช่วงเวลา ๑๐๐ ปี การใช้ศตวรรษนิยมใช้ทั้งพุทธศตวรรษ และคริสต์ศตวรรษ เช่น

พุทธศตวรรษที่ ๑ คือ ช่วงเวลาระหว่าง พ.ศ. ๑-๑๐๐
 พุทธศตวรรษที่ ๒ คือ ช่วงเวลาระหว่าง พ.ศ. ๑๐๑-๒๐๐
 พุทธศตวรรษที่ ๒๔ คือ ช่วงเวลาระหว่าง พ.ศ. ๒๓๐๑-๒๔๐๐
 พุทธศตวรรษที่ ๒๕ คือ ช่วงเวลาระหว่าง พ.ศ. ๒๔๐๑-๒๕๐๐

คริสต์ศตวรรษที่ ๑ คือ ช่วงเวลาระหว่าง ค.ศ. ๑-๑๐๐
 คริสต์ศตวรรษที่ ๒ คือ ช่วงเวลาระหว่าง ค.ศ. ๑๐๑-๒๐๐
 คริสต์ศตวรรษที่ ๑๙ คือ ช่วงเวลาระหว่าง ค.ศ. ๑๘๐๑-๑๙๐๐
 คริสต์ศตวรรษที่ ๒๐ คือ ช่วงเวลาระหว่าง ค.ศ. ๑๙๐๑-๒๐๐๐

ช่วงเวลาปัจจุบันอยู่ในคริสต์ศตวรรษที่ ๒๑ (ค.ศ. ๒๐๐๑-๒๑๐๐) หรือพุทธศตวรรษที่ ๒๖ (พ.ศ. ๒๕๐๑-๒๖๐๐)

คริสต์ศตวรรษกับพุทธศตวรรษ มีช่วงระยะเวลาห่างกันประมาณกี่ปี หรือกี่ทศวรรษ

๑.๔ สหัสวรรษ

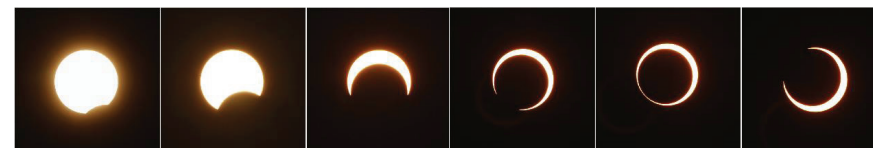
สหัสวรรษ (อ่านว่า สะ-หัด-สะ-วัด) มาจากคำว่า “สหัส” แปลว่า พัน กับคำว่า “วรรษ” แปลว่า ปี สหัสวรรษ จึงหมายถึง ช่วงเวลา ๑,๐๐๐ ปี

การนับช่วงเวลาสหัสวรรษ ใช้หลักการเช่นเดียวกับการนับศตวรรษ คือ เริ่มต้นนับศักราชที่ลงท้ายด้วยเลข ๑ เป็นปีแรกของสหัสวรรษ และสิ้นสุดปีที่ลงท้ายด้วย ๐ (๑-๑,๐๐๐) รวมเป็นช่วงเวลา ๑,๐๐๐ ปี การใช้สหัสวรรษนิยมใช้ทั้งพุทธสหัสวรรษ และคริสต์สหัสวรรษ เช่น

พุทธสหัสวรรษที่ ๑ คือ ช่วงเวลาระหว่าง พ.ศ. ๑-๑๐๐๐
 พุทธสหัสวรรษที่ ๒ คือ ช่วงเวลาระหว่าง พ.ศ. ๑๐๐๑-๒๐๐๐

คริสต์สหัสวรรษที่ ๑ คือ ช่วงเวลาระหว่าง ค.ศ. ๑-๑๐๐๐
 คริสต์สหัสวรรษที่ ๒ คือ ช่วงเวลาระหว่าง ค.ศ. ๑๐๐๑-๒๐๐๐

ช่วงเวลาในปัจจุบันอยู่ในพุทธสหัสวรรษที่ ๓ (พ.ศ. ๒๐๐๑-๓๐๐๐) หรือคริสต์สหัสวรรษที่ ๓ (ค.ศ. ๒๐๐๑-๓๐๐๐)

ภาพสุริยุปราคาแสงยาวนานที่สุดของสหัสวรรษ เมื่อวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๕๓

ตัวอย่างการใช้ทศวรรษ ศตวรรษ และสหัสวรรษ

ในเอกสารที่บันทึกเรื่องราวประวัติศาสตร์ไทย รวมทั้งสื่อเทคโนโลยีในปัจจุบัน มีการใช้ช่วงเวลาเป็นทศวรรษ ศตวรรษ และสหัสวรรษจำนวนมาก การเรียนรู้และเข้าใจการใช้ช่วงเวลาดังกล่าว จะทำให้เรารับรู้เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ต่าง ๆ ของโลก ได้ถูกต้องและชัดเจนยิ่งขึ้น ดังตัวอย่างปรากฏในเอกสารดังนี้

๒.๑ การใช้ทศวรรษ

...ประเทศไทยเป็นประเทศแรก ๆ ที่สถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยติมอร์-เลสเต โดยในช่วงเวลาเพียง **สองทศวรรษ** ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับติมอร์-เลสเต ได้พัฒนาและขยายตัวอย่างรอบด้าน...

ที่มา : สารจากนายดอน ปรมดีวินัย รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศ, ในหนังสือเรื่อง **เส้นทางมิตรภาพ ๒ ทศวรรษไทย-ติมอร์-เลสเต**, ๒๕๖๕

สองทศวรรษ หมายถึง **ช่วงเวลา ๒๐ ปี** ทั้งนี้ประเทศไทยได้มีความสัมพันธ์ทางการทูตกับประเทศติมอร์-เลสเต เมื่อวันที่ ๒๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๕ ดังนั้นใน พ.ศ. ๒๕๖๕ ทั้งสองประเทศจึงมีสัมพันธ์ไมตรีครบรอบ ๒๐ ปี

...ใน**ทศวรรษ ๑๘๘๐** ได้มีเจ้านายไทยไปเป็นทูตอยู่ ณ ประเทศต่าง ๆ ในยุโรป และได้ทราบความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับลัทธิจักรวรรดินิยมเป็นอย่างดี...

ที่มา : หนังสือเรื่อง เอเชีย-ยุโรปศึกษา : ปรึชญาและแนวทาง, ๒๕๔๕

ทศวรรษ ๑๘๘๐ หมายถึง **ช่วงเวลาระหว่าง ค.ศ. ๑๘๘๐-๑๘๘๙ (พ.ศ. ๒๔๒๓-๒๔๓๒)** ตรงกับรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นช่วงเวลาที่ชาติตะวันตกกำลังแผ่ขยายอำนาจทางการเมืองการปกครองในทวีปเอเชีย ทำให้หลายประเทศตกเป็นอาณานิคมของชาติในยุโรป

การใช้**ทศวรรษ**ในเอกสารต่าง ๆ มักไม่มีการระบุศักราชไว้ว่าเป็นพุทธศักราชหรือคริสต์ศักราช ดังนั้นจึงจำเป็นต้องศึกษาเอกสารดังกล่าวว่าใช้ศักราชใด หรือทำความเข้าใจสาระสำคัญในเนื้อหาด้วยว่าหมายถึงทศวรรษในพุทธศักราช หรือทศวรรษในคริสต์ศักราช แต่พบว่าส่วนใหญ่นิยมใช้ทศวรรษในการบอกช่วงเวลา ๑๐ ปีของคริสต์ศักราชมากกว่าพุทธศักราช เช่น ข้อความว่า

“โลกในทศวรรษ ๒๐๑๐ ที่ผ่านมา เทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว”

ทศวรรษ ๒๐๑๐ หมายถึง ช่วงเวลาระหว่าง ค.ศ. ๒๐๑๐-๒๐๑๙ (ตรงกับช่วงเวลาระหว่าง พ.ศ. ๒๕๕๓-๒๕๖๒) ซึ่งเป็นช่วงเวลา ๑๐ ปีที่ผ่านไปไม่นานมานี้เอง ไม่ใช่ช่วงเวลา ๑๐ ปีของพุทธศักราช หรือ พ.ศ. ๒๐๑๐-๒๐๑๙ ซึ่งผ่านมานานกว่า ๕๐๐ ปีมาแล้ว

๒.๒ การใช้ศตวรรษ

ประมาณพุทธศตวรรษที่ ๑๒ เป็นต้นมา ปรากฏหลักฐานทางโบราณคดี และประวัติศาสตร์ แสดงให้เห็นว่าชุมชนต่าง ๆ หลายแห่งในจังหวัดบุรีรัมย์ มีพัฒนาการทางสังคมและวัฒนธรรมเข้าสู่ยุคประวัติศาสตร์ที่มีความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างชัดเจน

ที่มา : กระทรวงศึกษาธิการ, บุรีรัมย์ เมืองปราสาทหิน ถิ่นวัฒนธรรม ชื่นชมวัฒนธรรม, ๒๕๕๑

พุทธศตวรรษที่ ๑๒ หมายถึง **ช่วงเวลาระหว่าง พ.ศ. ๑๑๐๑-๑๒๐๐** เมืองบุรีรัมย์เข้าสู่สมัยประวัติศาสตร์ เพราะพบศิลาจารึกหลายหลักในพื้นที่ดังกล่าว

ในพุทธศตวรรษที่ ๑๖ กษัตริย์กัมพูชาโบราณได้ขยายอาณาเขตไปจนครอบคลุมตอนเหนือของเทือกเขาพนมดงรัก ซึ่งได้แก่บริเวณอีสานใต้ของไทยในปัจจุบัน... ศิลาจารึกที่พบในประเทศไทยหลายหลักแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างอาณาจักรกัมพูชาโบราณ ซึ่งมีศูนย์กลางอยู่ที่เมืองพระนคร กับบริเวณตอนเหนือของเทือกเขาพนมดงรักได้เป็นอย่างดี

ที่มา : นิตยสารศิลปวัฒนธรรม ฉบับมกราคม ๒๕๕๖ (<https://www.silpa-mag.com>)

พุทธศตวรรษที่ ๑๖ หมายถึง **ช่วงเวลาระหว่าง พ.ศ. ๑๕๐๑-๑๖๐๐** อาณาจักรกัมพูชาโบราณ หรือเขมรโบราณขยายอำนาจครอบคลุมบริเวณทางใต้ของภาคอีสาน หรือภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย เช่น จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดอุบลราชธานี

...จารึกทั้งสองหลักนี้ช่วยให้เข้าใจและอธิบายความสำคัญทางด้าน ยุทธศาสตร์และการค้าของบริเวณที่ครอบคลุมจังหวัดสุราษฎร์ธานีและ นครศรีธรรมราชจนถึงสมัยกลางคริสต์ศตวรรษที่ ๑๓ ซึ่งวางรากฐานให้เมือง นครศรีธรรมราชกลายเป็นศูนย์กลางของอาณาจักรโบราณที่รุ่งเรือง..

ที่มา : ๑๐๐ เอกสารสำคัญ : สรรพสาระประวัติศาสตร์ไทย, ๒๕๕๔

สมัยกลางคริสต์ศตวรรษที่ ๑๓ หมายถึง **ช่วงเวลาระหว่าง ค.ศ. ๑๒๕๐-๑๓๐๐ (พ.ศ. ๑๗๙๓-๑๘๔๓)** อ้างอิงหลักฐานจากจารึกวัดเสมาเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช และจารึกวัดหัวเวียงเมืองไชยา อำเภอยะยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

๒.๓ การใช้สหัสวรรษ

...คำว่า **สหัสวรรษ** อาจสืบเนื่องกับ y2k คือปี ๒๐๐๐ ทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ซึ่งเป็นปีที่เกิดในศตวรรษที่ ๒๐ หรือสหัสวรรษที่ ๒

...รวมทั้งปัญหาต่าง ๆ ที่ประดังกันขึ้นมาในช่วงนี้ เช่น การล่มสลายของระบบคอมพิวเตอร์ เศรษฐกิจตกต่ำในเอเชีย ได้ทำให้คนเรานับปี ๒๐๐๐ เป็นปีตั้งต้นว่าจะเกิดอะไรขึ้นหรือโลกจะเป็นอย่างไร และเนื่องจากจะเป็นการขึ้นรอบ ๑,๐๐๐ ปีครั้งใหม่ในคริสต์ศักราช จึงมีผู้พูดถึงรอบพันปีครั้งที่ ๓ คือ สหัสวรรษที่ ๓ ขึ้น

ที่มา : จดหมายข่าวราชบัณฑิตยสถานปีที่ ๙ ฉบับที่ ๑๐๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๒

การใช้สหัสวรรษในเอกสารไทยมีไม่มากนัก คนทั่วไปมักเข้าใจผิดว่า ค.ศ. ๒๐๐๐ เป็นการเริ่มต้นสหัสวรรษใหม่ซึ่งไม่ถูกต้อง เพราะสหัสวรรษที่ ๒ หมายถึง ช่วงเวลาระหว่าง